

Görüşler / Opinion Papers

Türk Millî Kütüphanesi ile İlgili Güncel Durum Üzerine*

On Current Situation of Turkish National Library

Bülent Yılmaz**

Öz

Bu görüş yazısında, 2018 yılında yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurumsal statüsü değiştirilen Türk Millî Kütüphanesi'nin içinde bulunduğu belirsiz ve olumsuz durum ele alınmıştır. Bu çerçevede, Millî Kütüphane ile ilgili olarak bu süreçte alınabilecek önlemler konusu değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda, yaşanan sürecin ilgili tüm kişi ve kurumların katılımı ile düzenlenecek bir mesleki toplantıda ele alınması ve Millî Kütüphane'nin geleceğine yönelik bir politika/strateji geliştirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Türk Millî Kütüphanesi.

Abstract

In this opinion paper, the unclear and negative situation of Turkish National Library, whose institutional status was changed with the Presidential Decree issued in 2018, has been discussed. Within this framework, the measures that can be taken in this process regarding the National Library has been evaluated. As a conclusion of the study, has been proposed organizing a professional meeting with the participation of all relevant people and institutions in order to discuss the process and develop a policy/strategy intended for the future of the National Library.

Keywords: Turkish National Library.

* Bu yazı 7.08.2019 tarihinde Türk Kütüphaneciler Derneği ile Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği'ne gönderilen iletinin gözden geçirilmiş metnidir.

This is the revised text of the message sent to the Turkish Librarians' Association and the University and Research Librarians' Association on Aug 07.2019.

** Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. E-posta: byilmaz@hacettepe.edu.tr
Prof. Dr., Hacettepe University Department of Information Management, Turkey

Kuruluş çalışmalarına 1946 yılında başlanan, 1948 yılında hizmete açılan ve **23.3.1950 tarih ve 5632 sayılı Millî Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanun** ile kuruluş yasasına kavuşan Türk Millî Kütüphanesi, 9 Temmuz 2018 tarihinde yayımlanan **703 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK)** ile söz konusu kuruluş yasası yürürlükten kaldırılarak, yeni bir statüye geçirilmiştir. Bu çerçevede 73 yıllık bir Cumhuriyet Kurumu olan Türk Millî Kütüphanesi, daha önce T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde Başkanlık statüsünde iken, 2018 yılı itibariyle Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün (KYGM) bir Daire Başkanlığı düzeyine indirilmiştir.

Türkiye'nin ulusal hafızası olan bu kurumumuzun son birkaç yıldır işlevsizleştiği, deyim yerindeyse "kendi haline" bırakıldığı görülmektedir. KYGM 2019 yılı içinde Millî Kütüphane binasına taşınmıştır. Basından, Millî Kütüphane'nin kapatılacağı, bir halk kütüphanesine dönüştürüleceği ya da açılacak Cumhurbaşkanlığı Kütüphanesi'ne devredileceği yönünde haberler duymaktayız. Bu konuda ilgililerden resmi bir açıklama da yapılmadığı için ayrıntıları ve kurumun geleceğine yönelik resmi yaklaşımı bilememekteyiz.

Açıkça söylemek gerekirse, Türkiye'de Millî Kütüphane ile ilgili olarak genel bir belirsizlik söz konusudur. Bu belirsizlik mesleki camiamızı olumsuz etkilemekte ve endişelere neden olmaktadır. Ayrıca, Millî Kütüphane'de çalışan meslektaşlarımız ve personel, kurumlarının durumu ile ilgili olarak son derece mutsuz, umutsuz ve karamsar görünmekte, kendilerini sahipsiz hissetmektedirler.

Millî kütüphaneler uluslaşma süreçlerinin bir gereği ve sonucudur. Millî Kütüphane bir ülke için olmazsa olmazdır ve çok önemlidir. Çünkü Millî Kütüphane bir ülkenin ulusal belleğidir. Ulusal belleği olmayan ya da zayıflayan bir ülke tarihsel ve toplumsal olarak büyük zararlar görür. Millî Kütüphane, aynı zamanda ulusal kültür ve eğitim sisteminin ve altyapısının yaşamsal parçasıdır. Bu nedenle istisnaları dışında her ülkenin bir millî kütüphanesi vardır.

Millî Kütüphane Türkiye'de yasa ile kurulmuş bir kütüphanedir. (Bu yasa söz konusu kararname ile hükümsüz duruma gelmiştir.) Millî Kütüphane'nin kuruluşu Türk kütüphanecilik tarihinin en önemli aşamalarından birisidir. Millî Kütüphane, eksikliklerine karşın, Türkiye'nin en büyük araştırma kütüphanesidir ve Türkiye kütüphaneleri için lider pozisyonundadır. O, Türkiye'de (ve yurt dışında Türkiye ile ilgili olarak) yayımlanan/kayıtlı tüm bilgiyi derler, düzenler, korur ve kullanıma sunar. Ancak Millî Kütüphane son birkaç yıldır belirtilen bu niteliklerini ve işlevlerini büyük ölçüde yitirmeye başlamıştır.

Millî Kütüphane'ye ilişkin bu durumun ülkemizin bilim, teknoloji, araştırma, eğitim ve kültür yaşamında hem bugün hem de gelecekte kalıcı hasarlar yaratacağı açıktır. İlgili tüm kişi ve kurumların bunun farkında olması gerekmektedir.

Mesleki sivil toplum örgütlerinin, bu alanda eğitim vermekte olan bölüm ve akademisyenlerin, söz konusu kurumumuz ile ilgili karar verici, yönetici ve bürokratların ve Türkiye'deki tüm kütüphanecilerin Millî Kütüphane ile ilgili olarak bu noktaya gelinmesinde ciddi payının ve bundan sonra yaşanacak süreçte de tarihsel sorumluluklarının olduğunu düşünmekteyim. Tarih karşısında, en hafif deyişle mahcup olmamak için, Millî Kütüphane konusunu tüm ilgili ve yetkilileri bir araya getiren mesleki bir toplantı ile ele alıp tartışmalı ve bu konudaki sürece ilişkin mesleki yaklaşım ve öneriler belirlenmeli, kamuoyu ile paylaşılmalı ve belirlenen yaklaşım doğrultusunda davranmalıyız.

Bir başka deyişle, adında “araştırma kütüphanecileri” olan Derneğimiz (ÜNAK) ile tüm kütüphanelerimizin ve kütüphanecilerimizin mesleki savunuculuğunu üstlenen diğer Derneğimizin (TKD) öncülüğünde, ilgili diğer sivil toplum kuruluşları, ilgili/yetkili bürokrat ve yöneticiler, akademisyenler ve kütüphanecilerin ortak tutum ve yaklaşımı çerçevesinde **Millî Kütüphane’ye ilişkin belirsizlik ve olumsuz süreç geç olmadan ele alınıp değerlendirilmeli ve bir politika/strateji önerisi geliştirilmelidir. Geliştirilecek bu politika/strateji önerisinin hayata geçirilmesi için çok yönlü çaba harcanmalıdır.**

Millî Kütüphane Türkiye için sadece Millî Kütüphane değildir. O, aynı zamanda eğitim, kültür, bilim, teknoloji, toplumsal hafıza (bellek), geçmiş ve gelecek demektir.

O, Cumhuriyet demektir.

Millî Kütüphane hepimizindir ve 73 yıllık bir birikimin adıdır.

En başta kurucusu Adnan Ötüken olmak üzere yüzlerce kütüphanecinin emeği ile kurulan ve alın teriyle bugünlere getirilen Millî Kütüphane ile ilgili olarak bu süreçte yaptıklarımız ve yapmadıklarımızla tarih karşısında kişi ve kurum düzeyinde sorumlu tutulacağımız açıktır.

Konuyu ilgili ve yetkili tüm kişi ve kuruluşun bilgisine sunarım.

Saygılarımla.